

Література:

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Кодекс від 07.12.1984 № 8073-Х. *Відомості Верховної Ради Української РСР*. 1984. № 51. Ст. 1122.
2. Вельський К. С. Адміністративна відповідальність: генезис, основные признаки, структура. *Государство и право*. 1999. № 12. С. 20–25.
3. Іванова Т. М., Братусь А. В. Особливості адміністративної відповідальності неповнолітніх. *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля*. 2015. № 2. С. 162–166.
4. Ткаля О. В. Особливості заходів адміністративного впливу, що застосовуються до неповнолітніх. *Новітні кримінально-правові дослідження*. 2016. С. 87–90.

КОРУПЦІЙНІ РИЗИКИ ЯК ФАКТОР ПАДІННЯ РОЛІ ПРОФЕСІЙНИХ СПІЛОК У СУСПІЛЬНО-ТРУДОВИХ ВІДНОСИНАХ

Шурін А. В.

*аспірант кафедри кримінально-правових
та адміністративно-правових дисциплін
Міжнародного економіко-гуманітарного університету
імені академіка Степана Дем'янчука
м. Рівне, Україна*

Моніторингова місія Європейської конфедерації профспілок – Пан'європейської регіональної ради Міжнародної конфедерації профспілок на чолі з генеральним секретарем Лукою Вісентіні, негативно оцінила проекти реформування трудового законодавства в Україні. Профспілкові організації США, Австрії, Швеції, Грузії, Білорусі, Молдови, Киргизстану, Кенії, Гани, Тунісу, Албанії, Малайзії, Танзанії, Лівану та Сербії, в свою чергу солідарно виступали проти законопроектів № 2708 «Про працю» та № 2681 «Про профспілки».

Полеміка щодо статусу професійних спілок виникла, у тому числі, через положення закону № 2681, відповідно до якої майно профспілок та їх об'єднань, яке станом на 24 серпня 1991 року знаходилося у них в управлінні, володінні чи користуванні переходить у власність держави. Простіше кажучи – планувалось провести націоналізацію майна профспілок, що і викликало всплеск негативу й обурення в сторону цього законопроекту.

Разом із тим, щомісяця роботодавці відраховують 22% єдиного соціального внеску (ЄСВ). Частина з цих коштів спрямовується у Фонд соціального страхування. Розподіл здійснює Кабмін, без контролю з боку ВРУ. Ці гроші, у свою чергу, йдуть на виплати по «лікарняних», виплати при «народженні дітей» і «на поховання». Це 20 мільярдів гривень щороку. В 2019 році за кошторисом – 24 млрд. Станом на кінець січня 2020 року – на 2020 рік кошторис затверджено не було, тобто більше місяця даний фонд просто неконтрольований.

Окреме проблема стосується майна, яке перебуває на балансі профспілок. Таким зокрема, є близько 200 будинків по всій країні, які, як правило знаходяться в центральних районах міст. Лише в Києві та Київській області профспілки мають близько 100 об'єктів нерухомості. Крім того, у їх власності перебувають близько 90 санаторіїв. Більшість із приміщень профспілки здають в оренду. У будинках, які знаходяться на балансі професійних спілок є нічні клуби і стриптиз-бари і дедалі частіше з'являються журналістські матеріали із заголовками типу «Глава профсоюзу порта Южный организовал частный клуб, где работали проститутки», «Бордели и миллиарды: как профсоюзы в Украине нажили и используют недвижимость» і це при тому, що в чинному на сьогодні законі «Про професійні спілки, їх права та гарантії» у самому визначенні професійної спілки вказано, що *професійна спілка (профспілка) це добровільна неприбуткова громадська організація.*

Профспілки поступово перетворюються з організацій, які мали б захищати права та інтереси працівника, в організації які переслідують виключно власні інтереси, та від яких працівникам буквально треба захищатись, і ця проблема своїм наслідком має різке падіння ролі профспілок у суспільно-трудовах відносинах.

Частково, причини таких процесів можна пояснити за допомогою **теорії суспільного вибору (public choice theory)**, розробленої І.Д. Б'юкененом та К. Эрроу.

Теорія суспільного вибору розглядає прийняття колективного рішення у публічному просторі як суму індивідуально прийнятих рішень, кожне з яких мотивується *власними інтересами актора*. Як зазначає Савченко І.М. [1, с. 50] специфіка підходу суспільного вибору до розуміння процесу прийняття колективних рішень полягає у тому, що рішення перш за все приймає кожен окремий індивід раціонально, *відповідно до своїх інтересів та потенційної корисності (utility)*. Тобто основним мотивом для здійснення суспільного вибору з боку усіх акторів цього процесу є не стільки загальний добробут (welfare), скільки задоволення особистих інтересів.

Таким чином професійні спілки, як суб'єкти права, що беруть участь у суспільно-правових відносинах і впливають на них, керуються в першу чергу мотивами забезпечення власних потреб як організації (та її посадових осіб), а не захистом прав та інтересів працівників-її членів.

Вважаю, що цей фактор потрібно обов'язково враховувати при розробці нормативно-правових актів, що спрямовані реформувати інститут професійних спілок та при проведенні антикорупційної експертизи вказаних актів, на предмет корупційних ризиків.

Зацикленість професійних спілок на власних «організаційних потребах та інтересах» в сукупності з великою долею корупційних ризиків, а також нерозумінням вимог сучасних суспільно-трудових відносин спричиняє їх неефективність у виконанні поставлених перед ними завдань.

Більше того, ця проблема є глобальною – так, наприклад, після падіння Берлінської стіни членами профспілок були близько 11 мільйонів осіб, *сьогодні їх число менше на третину*, навіть враховуючи той факт, що німецькі профсоюзи одні із найбільш впливових у світі, і навіть мають представництво у органах правління найбільших німецьких підприємств. Голова федерального відомства з питань праці Флоріан Гертер пояснює причини цього так: «Сьогодні у мене таке враження, і я скажу це з усією прямою, що профспілки або частини профспілок ще не дійшли навіть до 2003 року. Вони не визначилися, в чому має полягати політика профспілок в умовах, що змінилися» [2].

Не менш важливе питання у контексті професійних спілок, це опосередкована шкода яку вони можуть завдавати ринку праці **і економічному ринку загалом** – маючи вплив на керівництво професійних спілок, підприємці, які накопичили значний капітал можуть значною мірою визначати умови роботи працівників на підприємствах – соціальне партнерство стає штучним коли професійні спілки являють собою фікцію, – колективні договори і угоди перетворюються на формальність, виробництво розвивається за вектором який задається однією особою, рано чи пізно сектори економіки виявляються узурпованими дуже незначним колом осіб, що зумовлює неконкурентність ринку, товари і послуги внаслідок цього стають неспроможними конкурувати із товарами і послугами, що надходять з-за кордону, що особливо критично в умовах економічної глобалізації. Якісна і масова пропозиція ззовні, з якою не може конкурувати внутрішня пропозиція, призводить або до антидемпінгових актів і подальшої економічної ізоляції, або до скорочення внутрішнього виробництва, яке в свою чергу тягне падіння ВВП, яке призводить до закриття ще більшої кількості підприємств, що знову ж таки призводить до ще більшого падіння ВВП, економіка потрапляє в своєрідний *Danse*

macabre. Падіння економіки, яка очевидно, є фундаментом держави, призводить до деградації держави і її руйнування.

При цьому, із вищевикладеного зовсім не слідує теза про те, що накопичення капіталу це погано, це абсолютно природно і правильно, коли це відбувається в умовах здорової економіки і стабільного ринку, в тому числі ринку праці. Проблеми починаються тоді коли фальшиві інституції, в тих формах яких вони існують, починають прямо чи опосередковано отруювати цей ринок – проблема у описаній мною логічній послідовності почалась не з того, що підприємець накопичив капітал і вплив, а з того, що інститут який мав би забезпечувати конкурентність ринку, його ефективність і нехай неоднозначну, але все ж справедливість, перестав виконувати свої функції і перехилив збалансовану систему противаг в одну із сторін – саме в момент коли «Суспільний договір» Ж.Ж. Руссо перетворився на особистий договір зацікавленої людини порядок перетворився на хаос.

Переконаний, що профспілки мають бути реформатовані і повернутись до своєї первинної суті – об'єднань трудового колективу; це не юридична особа яка, у розумінні public choice theory отримує фінансові надходження від оренди приміщень, це не організація, що акцептує колективний договір – а власне об'єднання трудового колективу для представництва своїх же інтересів, з *делегуванням виборних представників* на конференції профспілок, для узгодження своїх позицій і представлення своїх інтересів у взаємодії із державою.

Література:

1. Савченко І. М. Застосування теорії суспільного вибору. *МАГІСТЕРІУМ. Політичні студії*. 2016. Вип. 64. С. 50–55.

2. F. Gerter Role of trade unions in Germany. [Електронний ресурс]. 2020. Режим доступу до ресурсу: https://unibocconi.eu%2Fwps%2Fwcm%2Fconnect%2Fb7cf69eb-4204-4ba1-8fbc-20b0178aeeca%2FWaas_Vortrag%2BBocconi%2B08.05.2014.pdf%3FMO%D%3DAJPERES&usg=AOvVaw3beudRzvIHBR_JuYV18ZHр